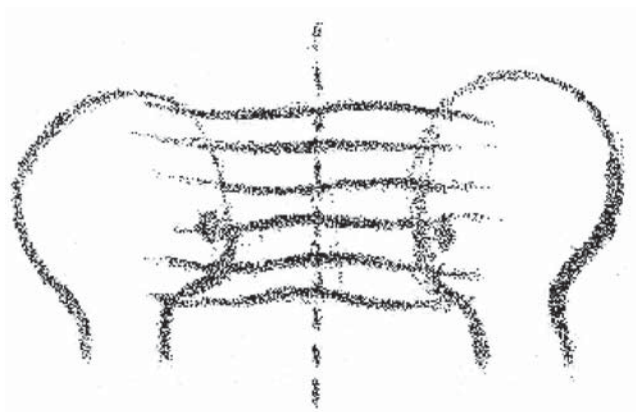

23. konference
Člověk a média

HRANICE MEZI SOUKROMÝM A VEŘEJNÝM PROSTOREM

kam až média mohou zajít a kam už nesmí

ÚTERÝ 17. 10. 2013 • 17.30

AMERICKÉ CENTRUM – Tržiště 13, Praha 1

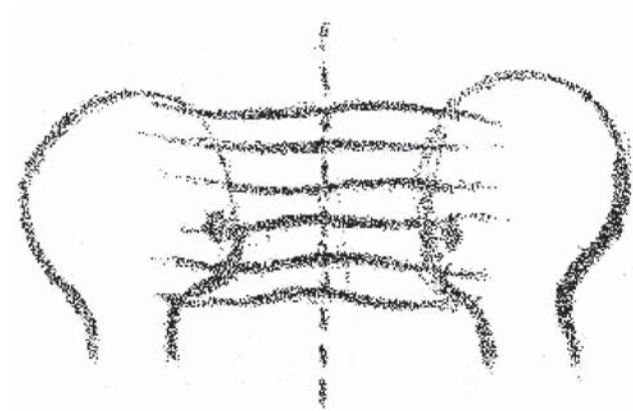
Konference se konala ve spolupráci

23. konference
Člověk a média

HRANICE MEZI SOUKROMÝM A VEŘEJNÝM PROSTOREM

kam až média mohou zajít a kam už nesmí

ÚTERÝ 17. 10. 2013 • 17.30

AMERICKÉ CENTRUM – Tržiště 13, Praha 1

OBSAH

PETR TŘEŠŇÁK: Politik má právo na soukromí tam, kde to neovlivňuje způsob jeho jednání	7
TOMÁŠ KLVAŇA: Situace ve Spojených státech	11

zástupce šéfredaktora týdeníku Respekt

POLITIK MÁ PRÁVO NA SOUKROMÍ TAM, KDE TO NEOVLIVŇUJE ZPŮSOB JEHO JEDNÁNÍ

Na začátku bych chtěl podotknout, že nejsem mediální teoretik, proto se ode mne nedočkáte výkladu toho, kam sociální vědy v této oblasti dospěly, ale spíše poznatků z praxe a úvah, jak toto téma řešíme v našem týdeníku.

Na úvod je asi dobré říci, že pokud se na téma *Hranice mezi soukromým a veřejným prostorem* díváme z hlediska médií, dostaneme velice složitou a komplexní mapu. Je dobré si nejprve říci, zda mluvíme o médiích bulvárních, anebo seriózních, ačkoliv dnes není hranice tak zřetelná a občas se rozmývá. Způsob zacházení s pojetím soukromí je totiž u obou jiný, protože obě části mediální scény mají jiné důvody, proč vycházejí, a jiný způsob oslovování čtenářů. Vzhledem k tomu, co o tom vím, bych se zaměřil spíše na seriózní část a pokusil se pracovat s pojetím soukromí v prostředí politiky a politiků, což je po letošním pádu vlády nečekaně aktuální téma.

Podtitul dnešní konference obsahuje slova „smí“ a „nesmí“, což by byla spíše otázka pro právníka. Domnívám se však, že tato oblast není legislativně silně vymezená. Shoda nebo spíš praxe, jak se o soukromí politiků a jiných lidí píše či nepíše, vzniká na základě jakési společenské dohody.

Jak všichni víme, na naší planetě existují různá pojetí tohoto principu. V Americe jsou prezidentští kandidáti běžně dotazováni na velmi osobní věci – např. zda kouřili marihuanu – což jsem u nás nezaznamenal. Pojetí soukromí v politice se kultivuje tradicí a společenskou shodou na hlavních morálních otázkách, co je přijatelné a etické. U nás byla tradice přerušena padesáti lety totality a navazovat v této oblasti na první republiku, která skýtá vhodný referenční bod pro jiná témata, není tak jednoduché, neboť mediální situace byla úplně jiná než dnes a politika do značné míry také.

Z mého pohledu hranice, kam až média mohou zajít, vznikala v devadesátých letech na zelené louce a vytvářela se „za pochodu“. Pokud se podíváme na seriózní média a jejich referování o politice, česká situace je specifická v tom, že jsme poměrně liberální v otázce rodinného života. Mám na mysli například mimomanželský poměr, nemanželské děti, rozvody a podobně, což je jinde nepřijatelné. V porevolučním referování o politice bylo dlouhodobě vidět, že tato témata nebyla brána příliš vážně nebo se o nich nehovořilo, protože nepředstavují problém, který by politika diskvalifikovala. Můžeme připomenout významného politika ODS devadesátých let Miroslava Macka, který stavěl na vžitě image „proutníka“. Nebo můžeme uvést pana prezidenta Havla, u kterého společnost tolerovala jeho zálibu v ženách. Média tedy odrážejí to, jaká je společenská morálka.

Na druhou stranu po roce 1989 vznikla a stále ještě do jisté míry trvá shoda na tom, co bylo v soukromí politiků považováno za závažný problém. Někjaká forma aktivity za minulého režimu je morálně nepřijatelná a je také nepřijatelná pro slušnou kariéru politika v porevoluční době. Kupodivu to ani tolik nebylo členství v KSČ, které dodnes nediskvalifikuje politiky pro poměrně slušnou kariéru, ale hodně se tematizovala spolupráce se státní bezpečností, když si vybavíte všechny ty kauzy. Přitom bych to považoval za součást spíše soukromého než veřejného života, protože většina lidí ke spolupráci přistupovala z pozice občanů minulého režimu. Ale společenská shoda toto téma vnímala jako problematické. Ne že by spolupráce znemožňovala vstup do politiky, vzpomeneme na ministra zahraničí Jana Kavana nebo na v současné době kandidujícího Andreje

Babiše. Je to ale něco, co se vyzdvihávalo, o čem se mluvilo, o co byl zájem.

Z hlediska dnešních poznatků je spolupráce se státní bezpečností – tím ji vůbec nechci zlehčovat – velice široké téma, které mělo řadu příčin, variant a velmi proměnlivou míru etického selhání v samotném aktu. Ale bylo to bráno jako něco, co do životopisu slušného politika nepatří. Hovořím o tom jen proto, abych ukázal, že tu hranici vytváříme my, že není jinak daná. Částečně ji definujeme tradicí, částečně se poučujeme z chyb, anebo přejímáme zahraniční vzory.

Jak jsem již zmínil, velmi zajímavé téma je jistá tolerance k rodinnému životu v podobách, které z hlediska nejstriktnějšího pojetí morálky, která tady dlouho převažovala, nejsou optimální. Jak toto téma vnímáme v Respektu? Jak se o něm bavíme? V poslední době jsme se mu trochu věnovali. Přitom si nedovedu představit, že bychom v devadesátých letech psali o tom, že má nějaký politik milenkou. Převažovalo liberální pojetí, v němž se vztahy považovaly za jeho soukromou věc.

V průběhu poslední dekády se ukázal jeden důležitý princip, a sice že politik má právo na soukromí tam, kde to neovlivňuje způsob jeho jednání a nezdá se, že by ho diskvalifikovalo ve smyslu etických nebo morálních postojů. Například kategorie mimomanželského poměru byla dlouho vnímána tak, že nemá vliv na práci politika a v souladu se společenskou shodou to ani není něco, co by z něj dělalo problematického člověka pro výkon funkce. To platí dál, ale na příkladu několika politiků, tuším posledních tří premiérů – ačkoliv u Jiřího Paroubka nebylo zřejmé, nakolik problémy doma ovlivňovaly jeho chování – uvidíme, že to tak nemusí být. Naplno se to ukázalo u premiéra Topolánka, kterému praskla nevěra v době,

kdy sestavoval vládu. Rozváděl se a zdroje z jeho okolí významně poukazovaly na to, že jeho jistá nerudnost, netrpělivost a občas až agresivita může souviset s rodinnými problémy. V *Respektu* coby médiu, které nezajímají informace bulvárního typu, jsme najednou začali vést debaty, zda o tom psát či nepsat. Dobře si je pamatuji, protože patřily k těm vyhoceným a promítaly se do nich různé osobní postoje kotázce, zda nevěra je či není problém, jestli rozvod je nebo není životní selhání. Pomalu jsme ale dospívali k tomu, že to možná je téma, o kterém stojí za to psát, protože ovlivňuje politiku a ovlivňuje způsob, jakým si lidé vedou zemi. A byl jsem sám překvapen – měl jsem totiž pocit, že jsme o tom psali již dříve – že první článek tohoto typu přišel vlastně až s rozvodem současného druhého muže ČSSD Michala Haška. Loni na jaře vytáhl bulvár nějaké informace o tom, že má mít milenkou, což on popíral, nicméně se rozváděl. První text typu, jestli rodinný život ovlivňuje politiku a jestli občan má nebo nemá právo se dozvídat o tom, jak vypadá život politiků, jsme publikovali loni v létě.

Letos jsme už šli o kousek dál. Vydali jsme článek, který je detailní analýzou milostného vztahu premiéra Nečase a šéfky jeho kabinetu Jany Nagypové. Na příkladu *Respektu* vnímám, že se pohled na soukromý život politiků amerikanizoval a že máme vyšší nároky. Možná za tím v pozadí nestojí křesťanské pojetí hodnot, ale spíše úvaha o tom, že vykonávat tu práci dobře obnáší určitý typ zázemí. Jiný typ zázemí obsahuje rizikový faktor, že premiér funkci nebude vykonávat dobře. Článek považuji za vynikající. Už nebylo tématem, zda o tom psát, protože se o tom psalo všude a Jana Nagypová byla ve vězení, Nečas odstupoval. Debata se dostala o kus dál.

Dnes si znovu definujeme, co zůstává součástí veřejného zájmu. Máme pocit, že je důležité dozvědět se, že určitý typ osamění, nekomunikace a přepracovanosti ve vrcholné politice ovlivňuje práci premiéra a ovlivňuje způsob, jakým si hledá náhradní sytící mechanismy. Nevím, jestli tam nahore – jak se vždycky říká – fouká, ale člověk je tam hodně sám. Poznání, že rozpad manželství možná není náhodou, není nic nového. Víme, že v britském parlamentu podíl „singles“ nebo sexuálních menšin je velký právě proto, že vést kvalitní rodinný život s takovým nasazením je obtížné. Dnes už v *Respektu* neřešíme, jestli to je nebo není téma, ale řešíme, do jaké míry je ještě otázkou veřejného zájmu o tom referovat a do jaké míry by to bylo sdělování nějakých bulvárních podrobností. Domnívám se, že ve zmíněném textu bulvární podrobnosti nejsou, snažíme se soustředit na to, aby sdělení bylo smysluplné.

Uvedu ještě jeden příklad, který jsme také letos řešili, a to závislost prezidenta Zemana na alkoholu. Napadlo nás to týden před jeho „virózou“. Vypadalo to, že jsme pracovali rychle, ale my jsme se tomu už věnovali. Prezident dostal virózu, tak se to hodilo. Není první z vysokých politiků, kdo řekneme pije víc. A mám pocit, že před pěti nebo deseti lety by to nebylo téma, pokud by to nedoprovázely vyslovené excesy typu poslanec Kotta, nehody v autě a podobně. Znovu jsme vedli debatu, zda u člověka na tak vysoké pozici je z hlediska veřejného zájmu dobré tolerovat tak vysokou konzumaci alkoholu ve chvíli, kdy odborníci na tuto problematiku říkají, že může ovlivňovat jeho chování, jednání, postoje a komunikaci do míry, která může být problematická vzhledem k tomu, že nás zastupuje. Zde jsme měli mnohem vyšší míru souladu než u otázky nevěř. Chtěl jsem

tím ilustrovat, že hranice se posouvá a také společenská nebo mediální shoda na ní. Samozřejmě můj úhel pohledu je zúžen tím, že mluvím za jednu redakci. Čtu však deníky a mám pocit, že je obecnějším jevem, že v záležitostech úzce spojených s výkonem funkce dnes seriózním médiím záleží na více věcech než dřív. Zdánlivě jsou méně liberální, ale ve skutečnosti jsou náročnější.

Teď uvedu věci, o kterých jsme se rozhodli dodnes nepsat, abych ilustroval, že ta hranice není nikdy definitivní, ale je předmětem debaty a vyjednávání. Proto ani nemáme redakční kodex, inspirujeme se kodexem Econimistu. Veškeré otázky tohoto typu se vždy řeší projednáváním ad hoc, když se něco stane. Mnozí z vás možná tuší, že poměrně vysoce postavený politik a bývalý ministr je člověk homosexuální orientace, což se v několika textechjevilo vhodné zmínit jako dokreslující informaci. Ale zde dlouhodobě udržujeme strategii, že ne, protože máme pocit, že je to právo na jeho soukromí. Lidé, kteří se zabývají politikou víc než já, říkali, že by považovali za relevantní, aby se to veřejnost dověděla ve chvíli, kdy by například kandidoval na premiéra. Tam by otázka utajení této věci

mohla být předmětem vydírání nebo jiného tlaku na něj, a dostal by se příliš vysoko na to, aby něco takového tajil. Ale v tuto chvíli to respektujeme jako jeho svobodné rozhodnutí, že tuhle část svého privátního života se rozhodl nezveřejnit.

Druhá věc je, že si dáváme velký pozor na vazbu politik dítě nebo politik rodič nebo vůbec na transgenerační vazby. Asi nejčerstvější kauza v tomto ohledu je účast prezidentovy dcery na pornopárty. Neměli jsme ani důvod o tom psát, protože minutová média to pokrývala intenzivně. Vzhledem k tomu, že vědomě vstupovala do prezidentské kampaně a sehrávala v ní určitou roli, je zveřejnění této informace relevantní a není to přílišný zásah do jejího soukromí. Rozhodli jsme se ale nepsat... Vášnivá debata v redakci také nastala, když syn ministra Římana, vysokoškolský student, někoho pobodal na vysokoškolských kolejkách. Řešili jsme, do jaké míry by to měl pro ministra být problém, a jestli psát o tom, zda to nějak řeší. Tady jsme se rozhodli, že ne, že nenese zodpovědnost za svého plnoletého syna.

(redakčně upravený přepis mluveného slova)

TOMÁŠ KLVAŇA

*Manažer a konzultant,
viceprezident Aspen Institute,
pedagog na New York University of Prague*

SITUACE VE SPOJENÝCH STÁTECH

Chtěl bych hovořit o několika oblastech.

První oblast se týká toho, že **média ovlivňují společenskou atmosféru a normy** tím, jakým způsobem existují a multiplikuji se.

Když se podíváte, jak fungovala média ve Spojených státech před padesáti lety – právě se připomíná výročí atentátu na J. F. Kennedyho – a jak fungují v západním světě dnes, tak si ta situace není podobná skoro v ničem. Spousta věcí se radikálně proměnila. Například v roce 1963 ve Spojených státech vysílaly tři celonárodní televize, měli tedy k dispozici tři programy. Vysílalo několik rozhlasových stanic. V každém větším městě vycházel zpravidla jeden deník, možná dva, podle ekonomické situace města. **Mediální prostor byl proto svým způsobem omezený a redaktoři a editoři, někdy i majitelé, sami rozhodovali, co čtenářům či recipientům předloží.** Byli tedy strážci brány informací a určovali, jaká informace je pro veřejnost důležitá. Existovaly jakési vžitý standardy o tom, co je důležitá informace pro seriózní média a co naopak nikoli, a to se prostě neporušovalo.

Franklin Roosevelt, prezident Spojených států ve 30. a 40. letech, byl na vozíčku, ale jen malá část lidí ve Spojených státech tento fakt znala, protože se o tom prostě nepsalo. Televize ještě v té době neexistovala, na všech fotkách někde seděl, vozíček se kamufloval a vůbec se o tom nemluvalo. To dává obrázek o tom, jak se referovalo o soukromí politiků před 70. – 80. lety.

John Kennedy, to se dnes ví a hodně se o tom píše, byl z hlediska tradiční morálky velký „proutník“, měl spoustu milenek. Existují spekulace, že se na tom podepsal jeho zdravotní stav. Byl velmi nemocný, musel brát celou řadu léků a některé hormonální léky možná právě násobily sexuální pud. To jste se ale v 50. a 60. letech z novin nedozvěděli. Přitom novináři o tom věděli, pohybovala se kolem něho spousta reportérů, kteří rodinu Kennedyů znali. To téma ale bylo tabu a nepsalo se o něm. V seriózních médiích tehdy vládł takový úzus, že to není informace, která by byla relevantní ke zveřejnění. Další bylo téma jeho zdravotního stavu. Měl veřejný obraz sportovce a člověka, který je mladý.

Byl to první prezident, který se narodil ve 20. století, a byl zvolen ve velmi mladém věku. Byl usměvavý, neustále opálený a působil na veřejnosti jako člověk, který sportuje, je plný síly, energie a zdraví. Od malička byl ale velmi nemocný, měl problémy s páteří, trpěl Addisonovou chorobou (porucha nadledvinek a produkce některých hormonů). V roce 1943 byl ve válce velmi těžce zraněn, což ještě více přispělo k jeho zdravotním problémům. Během 50. let, když byl ve Washingtonu senátorem za stát Massachusetts, podstoupil několik vážných operací páteře a při jedné málem zemřel. Dokonce byl do nemocnice povolán kněz. Jak víte, byl prvním katolíkem na pozici prezidenta Spojených států. Kennedy nosil velmi pevný korzet, aby se vůbec mohl pohybovat. Užíval stále mnoho utišujících prostředků, zpravidla hormonálních. Podle lékařů, kteří viděli jeho chorobopis, by každý normální občan Spojených států šel do vězení, kdyby bral ty látky co prezident. Některé léky (drogy) byly totiž ilegální. Korzet se mohl nakonec podepsat na tom, že nepřežil atentát. Seděl v okamžiku střelby v limuzíně. Oswald na něj střílel třikrát – poprvé střela nezasáhla auto, druhá ho zasáhla do krku, ale ta rána nebyla smrtelná. Kdyby se mohl sesunout do limuzíny, je jistá šance, že třetí rána, která mu způsobila smrt, ho nemusela zasáhnout. Korzet mu totiž bránil v přirozeném instinktivním pohybu. To nikdo v 60. letech nevěděl, protože se o tom nepsalo. Informace se dostaly na veřejnost poměrně nedávno a v ucelené formě v biografii Roberta Dalleka, která mimochodem vyšla také u nás v českém překladu.

Dnešní situace je s 60. lety nesrovnatelná. Souvisí to s **rozvojem technologií**, které nám umožňují multiplikovat média. Dříve bylo velmi nákladné vydávat jakákoli mé-

dia a vůbec promluvit k veřejnosti. Dnes je to prostřednictvím digitální komunikace velmi levné. Dnes může mluvit k veřejnosti prostřednictvím internetu každý. Rozvoj médií pokračoval v sedmdesátých letech satelitními, později kabelovými televizemi a videonosiči, později DVD nosiči. Ale především s rozvojem internetu na přelomu století jsme vstoupili do éry, kdy je velmi těžké určit, co je vlastně médium a kdo je novinář. A to jak po právní tak po praktické stránce. Dnes si na internetu může v demokratické společnosti, která novináře nijak neomezuje, založit blog prakticky kdokoli. Pokud bude mít mezi čtenáři úspěch, může se považovat za novináře. Nedávno se řešil v Anglii poměrně legrační spor. Jednomu známému fotbalistovi se nelíbilo, že kdosi odhalil jeho manželskou nevěru, a obrátil se na soud. Soudce rozhodl, že média o této soukromé věci opravdu psát nesmí. Toto nařízení bylo potom zveřejněno na twitteru a také se přesně uvádělo, o čem by média psát neměla. Pochopitelně ta informace byla dávno zveřejněná a dávno se šířila prostřednictvím sociálních médií. Tomu nemůže nikdo zabránit. Redakce seriálních médií se mohou rozhodnout, že o tom psát nebudou, ale to z hlediska ochrany soukromí dnes neznamena vůbec nic. Takže existují dva momenty vlivu médií – technologický moment, exploze médií a tedy **čím víc médií, tím méně soukromí** – a také společenský moment.

Ve Spojených státech právě s vraždou Kennedyho umírá éra relativní důvěry občanů ve vládu. Po smrti Kennedyho se vyrojila celá řada informací, která souvisela s tím, že se nevěřilo tomu, že Kennedyho zavraždil Oswald, ale že existovaly ještě další motivy, že tam byli i další střelci, spojení s dalšími konspirátory a podobně. Nic z toho

se nikdy nepotvrdilo. Právě v 60. letech se objevila **základní nedůvěra ve vládu**, kdy Američané najednou začali mít pocit, že jim neříká pravdu. Ještě ho zesílila válka ve Vietnamu v 60. letech. Tím, že byla stále méně populární, zasáhla nejen do politiky, ale do celospolečenské atmosféry. Koncem 60. let se také provalila tzv. kauza Pentagon papers. Dokumenty ministerstva obrany byly vyneseny novinám New York Times a Washington Post. Z nich vyplývalo, že vláda z hlediska zásadních informací o Vietnamské válce zcela vědomě lže. To byla další rána pro důvěru vládě. A další přišla s aférou Watergate v letech 1972 – 1974. Vedla k rezignaci prezidenta Nixona a opět to byla otázka důvěry. Společenská situace a společenské vědomí se ve Spojených státech od roku 1963 (zavraždění J. Kennedyho) do srpna roku 1974, kdy rezignoval prezident Nixon, radikálně změnily a lidé přestávají věřit vládě, přestávají věřit autoritám, což ještě podpořila undergroundová kultura šedesátých let a celé protestní hnutí. To se snoubí s rostoucím počtem médií a produkuje hlad po zákulisních informacích. “V zákulisí se vždycky děje to, co rozhoduje o našich životech, a proto je důležité vědět, co politikové dělají v zákulisí!” To je étos doby ze sedmdesátých let. Proto se Robert Woodward a Carl Bernstein stali celebritami, když položili prezidentství Nixona v roce 1974, proto byl tak populární hollywoodský film *Všichni prezidentovi muži*. V té době začíná vznikat žánr filmů o tom, jak nám vláda lže, jak se proti nám spikla, a později se k tomu přidávají korporace, jak nám lžou a chtějí nás ovládat.

Další rovina, o které se chci velmi stručně zmínit, je **rovina ekonomická**. Dnes žijeme v době, kdy je kategorie soukromí pod frontálním útokem ekonomického systému. Interne-

tová ekonomika, která je u nás v téměř stejné podobě a ve stejném stupni vývoje, v jakém je na západ od našich hranic, v tom jsme více méně integrováni, se dostala do fáze, že business model, na jehož základě existuje, by se dal velmi stručně popsat charakteristikou: my souhlasíme s tím, že korporace a vlády, ale hlavně korporace, se budou snažit zjistit informace z našeho soukromí. Souhlasíme s tím výměnou za levné nebo bezplatné služby, které na internetu máme. A s vládou jde o bezpečí – my vám dovolíme “špiclovat”, abyste nás ochránili.

Jsem na facebooku, sociálních sítích, používám twitter, platíme přes internet všechno možné svými kreditními kartami a jsme sledováni. S tím, že nás korporace sledují prostřednictvím marketingového sledování, souhlasíme, protože vždycky, když se dostáváme k nějakému produktu, musíme odkliknout desetistránkovou smlouvu, napsanou malými písmeny. Pochopitelně ji nikdo nepřečte, což je asi normální, ale to je podvod, který korporace nachystaly. Souhlasíme s něčím, co jsme si nepřečetli. Jednou z věcí, se kterou ale souhlasíme, je to, že na nás budou vyzvídat informace prostřednictvím technologií. Budou vědět, co jsme si kde koupili, jakou internetovou stránku jsme navštívili. Všechno se ukládá a každý z nás má u korporací a u vlády – u tajných služeb – jakýsi profil na internetu, který může a nemusí úplně odpovídat naší identitě. To je dnešní ekonomický a společenský model. Souhlasíme s tím, že je pouštíme do svého soukromí. To je další moment oslabení významu soukromí, jak bylo chápáno třeba ještě před 15 lety.

Poslední oblast, o které bych se chtěl krátce zmínit, je **právní rovina**. Ve Spojených státech existuje poměrně dobrá právní úprava toho, jak chránit své soukromí ve vztahu

k médiím. U nás je to trochu podobné. Existuje **rozdíel mezi veřejně známou a soukromou osobností**. Veřejně známá osobnost je kdokoli, kdo se dostane do centra zájmu médií a ze své vlastní vůle chce působit na veřejnosti, ať už je to politik nebo herec nebo fotbalista. Veřejně známé osobnosti požívají ústavně daleko slabší ochrany před invazí do soukromí, než soukromé osobnosti, které nechtějí být veřejně známými osobnostmi. V praxi se to projevuje tak, že pokud o vás média napíší něco falešného, nepravdivého nebo zkresleného, můžete je žalovat, pokud jste soukromá osoba a pokud dokážete, že napsala nepravdu. A dostanete odškodnění. Pokud jste veřejně známá osoba, musíte dokázat, nejenže ta informace, kterou o vás média zveřejnila, je nepravdivá, ale zároveň musíte novináři a editorům dokázat tzv. **reálně existující zlomyslnost**. To znamená, že musíte dokázat, že autor věděl, že o vás píše nepravdu, a přesto informaci zveřejnil, to je ta zlomyslnost. Anebo podle všech obecně přijatých novinářských standardů tu informaci vědět měl a to, že ji zveřejnil, je jeho hrubá profesionální chyba. To se ve společnosti, jako jsou Spojené státy, velmi těžko dokazuje, proto veřejné osoby požívají mnohem menší ochrany před médii. Předpokládá se totiž, že když se o nich napíše něco nehezkého, mají možnost se v médiích daleko lépe bránit, protože jsou známé a do médií se dostanou. Ale to je pravidlo z „mediálního pravěku“. Dnes se do médií teoreticky může dostat kdokoli. Nicméně si myslím, že je v pořádku, že veřejně známé osobnosti požívají menší ochrany, protože si to vybraly a musí se s tím smířit.

Tak to ale nefunguje všude. Například ve Velké Británii, jak už jsem se zmiňoval o případu fotbalisty, požívají veřejně známé

osobnosti daleko jasnější a silnější ochrany. Proto se dnes Velká Británie stala centrem všech žalob celebrit z celého světa. Pokud se informace zveřejní ve Velké Británii, a to se přes internet může zveřejnit odkudkoliv, mohou jít do Británie a žalovat ty, kteří jsou za ty informace zodpovědní. Ve Velké Británii vyhrají proces proti médiu i veřejné osobnosti, celebrity daleko snáz než třeba ve Spojených státech. Myslím, že jsme v tom paradoxně blíží Spojeným státům než Velké Británii. Náš model je postaven na zlomyslnosti. Musí se dokázat, že novinář pochybil.

Celá situace nám dnes klade několik podstatných otázek, na které neexistují jednoduché odpovědi, jak tomu naopak bylo před 10–15 lety:

- Kdo je a kdo není veřejná osoba?
- Jak soukromé informace ovlivňují veřejný zájem?

Vždy by mělo jít o veřejný zájem. Bulvárním médiím je to jedno, ta zveřejňují, co chtějí, protože je to prodává, ale seriózní média a seriózní novináři se vždy na soukromí dívají z pohledu veřejného zájmu. To znamená: ovlivňuje tato informace veřejný zájem? Když se podíváme na případ Kateřiny Zemanové a její přítomnosti na pornopárty, asi nestačí jenom ta berlička, že sama šla do viditelné politiky a stala se zcela vědomě první dcerou, vykonává tedy jakousi veřejnou funkci – nikoli ústavní, ale z hlediska zvyklostí – proto ta informace má relevanci. Je to tak? Nevím, myslím, že bychom měli být daleko přísnější a daleko přísněji uvažovat, jakým způsobem informace o tom, že dcera prezidenta je taková, jaké je, ovlivňuje veřejný zájem.

- Co jsou média a kdo je novinář?

To není úplně triviální, protože dnes si může na internetu založit blog kde kdo a bude-li šikovný a osloví mnoho lidí, stane se veřejně známým novinářem, aniž by za to dostával peníze. A ovlivňuje spoustu lidí, může informace sdělovat prostřednictvím blogu, prostřednictvím facebooku, twitteru a dalších.

Tohle jsou všechno otázky, které mají ilustrovat to, že žijeme v době, která je opravdu revoluční a úplně změnila vztah médií, politiky a veřejnosti především ve vztahu k soukromí. Mně na tom nejvíce zajímá ten business model a náš souhlas s tím, že firmy a vlády o nás sbírají informace a nám to vlastně ani moc nevadí. Tím bychom se měli zabývat především.

(redakčně zpracovaný přepis mluveného slova)

Vydalo Hnutí fokoláre jako interní materiál pro potřeby účastníků konference
Člověk a média, konané 17. 10. 2013 v Americkém centru, Tržiště 13, Praha 1.
Sazba Lucie Vodičková.

Kontakt: HNUTÍ FOKOLARE, Modletínská 2, 101 00 Praha 10
tel.: 604 935 872; e-mail: irena.sargankova@focolare.cz